

בנט הכשיר את עליית סמוטריץ' ובן גביר

שאול אריאלי

20:00, 01 ביוני 2023

התראות במייל

דברים רבים למד נפתלי בנט מבנימין נתניהו לאורך השנים, אך יותר מכל הוא הפנים את התובנה שלציבור הישראלי יש זיכרון קצר מאוד. נדמה שבדיוק על כך הוא בונה את הקאמבק הפוליטי שלו, כפי שניתן להתרשם מציוציו ומראיונותיו האחרונים.

בצלאל סמוטריץ' ואיתמר בן גביר נטלו ממנו בבחירות האחרונות את הנהגת המחנה המקורי שלו — הלאומני־משיחי — בעוד שאחרוני נאמני מפלגתו לא הצליחו להכניס לכנסת את תאומתו האידיאולוגית, איילת שקד. בנט מאמין בחזרה של חלק מתומכיו לשעבר, מאוכזבי בן גביר וסמוטריץ', וכן במעבר של מצביעי מרכז ושמאל לחיקו, בזכות הרושם הממלכתי שיצר בכהונתו הקצרה כראש ממשלה. מצביעים אלה שכחו כי בנט היה במשך יותר מעשור המנוע המרכזי שהכשיר את דעת הקהל לפריצה של סמוטריץ' ובן גביר, ושמדיניותו, אמונותיו, עמדותיו והצבעותיו בכנסת סותרות את מאפייני המדינה לה הם מייחלים.

ראשית, ומעל הכל, בתחום המדיני. בנט היה זה שהשיק את היוזמה של "הבית היהודי" ב-2012, לסיפוח שטחי C בגדה, שכונתה "תוכנית ההרגעה". למרות שלתוכנית אין כל היתכנות מרחבית, דמוגרפית, ביטחונית וכמובן מדינית — בנט המשיך לדבוק בה, ובספטמבר 2016 אף הרחיק לכת עוד יותר בגישתו: "בנושא ארץ ישראל עלינו לעבור מבלימה להכרעה, אנחנו צריכים לסמן את החלום, והחלום הוא שיהודה ושומרון יהיו חלק מישראל הריבונית", טען. בנט, כמו סמוטריץ' וחבריו, אינו מתרגש מהעולם, כפי שכתב ביחס לסיפוח שטחי C: "העולם לא יכיר בריבונותנו שם... לא נורא. הוא יתרגל עם השנים" (news1, 9.3.2012). כלומר, העולם על פי בנט ימשיך לקבל לנצח את הקיפאון המדיני, הכיבוש והמשטר המפלה. במאי 2017 תקף את ראש הממשלה נתניהו על כך שלא חזר בו מנאום בר אילן. על ההסכמה להקמת מדינת פלסטין אמר בנט כי

היא הביאה עלינו "חרמות, טרור, ואיום דמוגרפי חמור, ועכשיו הזמן להודיע על ביטולו (של הנאום, ש"א)".

כשר ביטחון הכריז בנט בכנס של פורום קהלת על הקמת מנגנון לביסוס ההתנחלויות בשטחי C, בנימוק ש"המדיניות של מדינת ישראל היא ששטחי C שייכים לה, אנחנו לא באו"ם" ("הארץ", 9.1.20). הוא פירט את המרכיבים שנהפכו לתוכנית שמיישם סמוטריץ' בממשלה הנוכחית, עם הקמת המינהלת במינהל האזרחי שכפופה לו. אחד השיאים במאמצי בנט להרחבת ההתנחלויות היה בהחלטתו כשר הביטחון להרחיב את המאחז היהודי בחברון על ידי תכנון שכונה על גגות חנויות השוק הסיטוני הפלסטיני, שנסגר לאחר הטבח במערת המכפלה ("הארץ", 1.12.19).

בשלהי כהונתו כשר ביטחון, במרץ 2020, אישר בנט את כביש אזעים אל עזריה ("כביש האפרטהייד"), כדי לאפשר את בניית השכונה E1 במעלה אדומים, והשלמת מכשול הפרדה בתוואי שיחלק את הגדה לשניים, יפגע ברציפות השטח הפלסטיני וימנע הקמת מדינה פלסטינית. על תקופת כהונתו כראש ממשלה אמר בנט: "לא הסכמתי לפגוש את אבו מאזן, או לקדם כל משא ומתן מדיני אתו, גם מול לחצים מבית ומחוץ" ("סרוגים", 17.8.22).

שנית, בדומה לשקד, בן גביר וסמוטריץ' הוא מרומם את המיליטריזם — אחד המאפיינים של הפשיזם. ב-20 בפברואר 2015 כתב בנט, אז יו"ר הבית היהודי, פוסט שכוון ליצחק הרצוג, אז יו"ר העבודה: "הציונות הדתית כבר לא מסתובבת עם הראש למטה. הרמנו את הראש... בתי העלמין מלאים בגיבורים בוגרי המכינות ושיבות ההסדר, בתי הספר הממלכתיים-דתיים ובוגרי עזרא ובני עקיבא".

האדרת המיליטריזם חשובה לבנט, כי לתפישתו "לנצח נאכל חרב". ב-15 בפברואר 2015 הוא כתב פוסט לחיילים השומרים בגשם, שבו הביטיח כי "יום אחד אתם תהיו בבית עם האשה, הילדים, בחום, עם שמירה עבה-עבה", והוסיף: "ואז החיילים הבאים ישמרו עליכם". בנט אף לא היסס לעודד תעמולת בחירות ופוליטיזציה בצה"ל, ופרסם ערב בחירות 2015 קריאה לחיילים "למען עם ישראל — תשכנעו את החיילים במחלקה (להצביע לבית היהודי, ש"א)".

שלישית, את הפגיעה ברשות השופטת לא המציאו שמחה רוטמן ויריב לוין. ב-6 במרץ 2015 קרא בנט בעמוד הפייסבוק שלו להצביע לבית היהודי, בנימוק

ש"אף אחד אחר לא יילחם נגד העריצות המשפטית (של בג"ץ), שפוגעת
אנושות במדינה שלנו". ב-22 ביולי 2015 הצביע בעד תיקון חוק יסוד: הכנסת,
שנועד לאפשר לפסול אדם ממועמדות לכנסת על סמך התבטאויותיו, ונטל
ההוכחה שהוא לא תומך במאבק מזוין נגד המדינה יועבר אליו. בריאיון שנתן
ב-21 באפריל 2023 לרשת NBC האמריקאית טען, שיש הסכמה רחבה על
הצורך ברפורמה משפטית, כי בית המשפט העליון לא מייצג באופן הוגן מגוון
דעות, ובג"ץ נטל לעצמו סמכויות של הרשות המבצעת.

רביעית, כשר חינוך פעל בנט נמרצות לקידום תהליכי הדתה ושכתוב
ההיסטוריה. ב-22 בדצמבר 2015 אִישֵׁר את הנוסח של ספר האזרחות
בהשראת קהלת, והסביר כי ילדיו "צריכים להיות בטוחים בזהות היהודית
שלהם". בספטמבר 2016 הכריז בנט באירוע הצדעה לקרן לתגבור לימודי
יהדות על סדר העדיפויות שלו בחינוך: "לימוד היהדות וההצטיינות בה חשוב
בעיני יותר מלימודי המתמטיקה והמדעים". בהמשך הוא אף טען כי למען ארץ
ישראל יש לשנות את עם ישראל ואת מדינת ישראל — בדיוק מה שרוטמן,
סמוטריץ', בן גביר, לוין ונתניהו מנסים לעשות בהפיכה המשטרית.

חמישית, בתחום הרווחה משנתו רחוקה ממשנתם של מצביעי המרכז והשמאל.
ב-1 בדצמבר 2014, כשר הכלכלה, הוא התנגד לפיקוח על מחירי מוצרי היסוד.
ב-30 ביוני 2015 אמר כי מתווה הגז הוא "הסכם אחראי ונכון לכלל אזרחי
מדינת ישראל". גם עניין השוויון לא היה בדיוק בראש מעייניו. ב-23 בדצמבר
2015 הוא הצביע נגד קידום הצעת חוק איסור אפליה בדיוור, האוסר על אפליה
במכירה או השכרה של דירה על רקע גזע, דת, לאום, נטייה מינית וכו', וכן אוסר
על פרסום מודעה שיש בה משום אפליה כזו.

ב-27 בינואר 2016 הצביע בנט נגד קידום הצעת חוק להוספת עקרון השוויון
לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. דאגתו לנבחרים בעלי הון באה לידי ביטוי ב-6
בינואר 2016, כאשר הצביע נגד קידום הצעת חוק שקיפות בהצהרת הון
לנבחר ציבור בכירים, שנועדה לחייב את ראש הממשלה, שרים, סגני שרים,
ראשי מפלגות ובני משפחותיהם להגיש הצהרות הון פומביות.

ממשלת בנט, אף שקראה לעצמה "ממשלת השינוי", היתה ממשלה שקידשה
את הסטטוס קוו המדומה, שהיה בעצם המשך של הסיפוח הזוחל מבית מדרשה
של "ימינה", מפלגתו המשיחית-לאומנית של בנט: בנייה מואצת בהתנחלויות
בגדה המערבית, סירוב לכל הידברות עם הפלסטינים, השקעת מיליארדים

בכבישים להתנחלויות, הריסה מסיבית של בתי פלסטינים ועוד. הכל בהיקפים גדולים אף מהממוצע של ממשלות הליכוד.

לפיכך, התבטאויותיו של בנט, המרמזות על קאמבק אפשרי, צריכות להדליק נורה אדומה בקרב מובילי המחאה נגד ההפיכה המשטרית, ולהובילם להתפכחות ולהבנה שיש להעמיד את יישוב הסכסוך עם הפלסטינים בראש רשימת מטרות המחאה. חזרה לסטטוס קוו המדומה שלפני תחילת ההפיכה הרשמית בינואר, תוביל את ישראל למציאות שתאפשר לבנט או לדומים לו לזכות בכס ראש הממשלה ולקדם מדיניות של סיפוח זוחל בחסות בג"ץ מוחלש.

ההתנגדות של בנט לפתרון שתי המדינות, סירובו לקיים תהליך מדיני עם הפלסטינים ותמיכתו בהמשך הבנייה והפיתוח של ההתנחלויות, מעידים על תפישה התומכת במשטר מפלה של מדינת ישראל כלפי הפלסטינים, המעניק זכויות על פי מוצא לאומי ומונע זכויות לאומיות ואזרחיות מחלק מתושבי הארץ. עמדותיו אלו, לרבות התבטאויותיו האחרונות, מעידות כי בניגוד לרושם המוטעה שהותיר בתפקידו כראש ממשלה, אין מקום להחיל עליו את האמרה הידועה מהתלמוד הבבלי: "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין". המחנה הליברלי-דמוקרטי צריך לחפש ולמצוא בקרבו את מנהיגיו הראויים.

אל"מ (במיל") ד"ר שאול אריאלי הוא מרצה וחוקר באוניברסיטת רייכמן

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

 נפתלי בנט בצלאל סמוטריץ' איתמר בן גביר